

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:24.04.2019 ✓Accepted/Kabul:21.08.2019

DOI: 10.30794/pausbed.557685

Araştırma Makalesi/ Research Article

Öniz, C. ve Aydın, Y., (2019). "Türkiye' de Yaşanan 2000-2001 Krizlerinin Sigorta Sektörü Üzerine Etkileri; Bist'de Bir Uygulama" *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 37, Denizli, s. 69-85.

TÜRKİYE' DE YAŞANAN 2000-2001 KRİZLERİNİN SİGORTA SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ; BİST'DE BİR UYGULAMA *

Caner ÖNİZ**, Yüksel AYDIN***

Özet

Bu çalışmanın amacı 2000 - 2001 finansal krizlerinde Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin, mali yapılarını ve prim geri ödeme veya ödeyememe durumlarını finansal tablolar yardımıyla incelemektir. Çalışmanın ortaya koyacağı sonuçlar sigortacılık sektörünün geleceği ve olası kriz dönemlerindeki seyrinin şirket paydaşları ve yatırımcılar tarafından görülmesi açısından önem taşıdığı düşünülmektedir. Çalışmanın zamansal kapsamını; 2000 - 2001 krizinin iki yıl öncesi ve iki yıl sonrası yıllar olan 1998 - 2003 aralığı oluşturmaktadır. Bahsi geçen zaman aralığında BİST' de (Borsa İstanbul) kesintisiz bir şekilde işlem görmüş olan 4 adet sigorta şirketinin olduğu tespit edilmiş ve çalışmaya konu şirketler bu yöntemle seçilmiştir. Çalışmada finansal yapının değerlendirilmesi, sigortacılık teknik analiz oranları kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın sonunda; sigorta şirketlerin analize tabi yıllarda (1998-2003) finansal yapılarının dalgalı seyri görülmektedir. Bu dalgalı yapıya krizlerin direk bir etkisinin olmadığı finansal tablolar vasıtasıyla anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: *Sigortacılık, Finansal Krizler, Oran Analizi, Finansal Tablolar Analizi, 2000-2001 Krizleri.*

THE EFFECTS OF 2000-2001 FINANCIAL CRISES HAPPENED IN TURKEY ON THE INSURANCE SECTOR; A PRACTICE IN BIST

Abstract

The aim of this study is to examine 2000-2001 insurance companies operating in Turkey in the financial crisis, their state of paying and not paying premium with the aid of the financial tables. The results of the study are considered to be important for the future of insurance sector and the course of the crisis in terms of the company's stakeholders and investors. The temporal scope of the study; the 1998-2003 period of the 2000-2001 crisis was two years ago and two years later. In the mentioned period, it was determined that there were four insurance companies operating in the Bist (Borsa Istanbul) uninterruptedly and the companies subject to the study were selected with this method. In this study, the evaluation of financial structure and insurance technical analysis ratios were made. At the end of the study; in the years of analysis (1998-2003), the fluctuations in the financial structure of insurance companies are observed. This fluctuating structure was understood by means of financial statements which did not have a direct effect on the crisis.

Keywords: *Insurance, Financial crises, Ratio analysis, Financial Table Analysis, 2000-2001 Crises.*

*Bu Çalışma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD.'da hazırlanan "Türkiye'de Yaşanan Finansal Krizlerin Sigorta Sektörü Üzerine Etkileri; BİST'de Bir Uygulama" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**Öğr. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Koyulhisar M.Y.O ,SİVAS.

e-posta: coniz@cumhuriyet.edu.tr (orcid.org/ 0000-0001-7061-1518)

***Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F İşletme Bölümü,SİVAS.

e-posta:yaydin@cumhuriyet.edu.tr (orcid.org/ 0000-0000-0001-8966-7781)

Giriş

Ülkemizde Hayat ve Hayat Dışı Sigorta alanında faaliyet gösteren birçok sigorta şirketi vardır. Sigorta şirketleri finansal olarak ekonomik hayatta önemli bir sermaye hareketliliğine yol açmaktadır. Sigorta şirketleri üyelerinden toplamış oldukları risk primlerini sözleşmede belirtilen tarihte hak sahiplerine veya hak sahibinin yasal varislerine ödemesi gerekmektedir. Bu ödemelerin yapılabilmesi için de sigorta şirketlerinin güvenli ve sağlam bir mali yapıda olması beklenmektedir. Vadesinde ödenemeyen prim ve tazminatlar ilgili şirkete ve sigorta sektörüne olan güveni sarsmaktadır.

Finansal Kriz dönemlerinde sigortacılık sektörünün krizlere tepkisi bağlamında oluşturmuş olduğumuz çalışmada sigorta şirketlerinin mali yapısı genel kabul görmüş sigortacılık oranları ve finansal tablolar analizi oranları yardımıyla incelenmeye çalışılmıştır.

Finansal tablolar muhasebenin temel görevlerinden olan raporlama işlevini yerine getirmek amacıyla düzenlenmektedir. Finansal tablolar; mali işlemlere ait kaydedilen bilgileri belirli kıstaslara göre sınıflandırarak anlaşılabilir ve kullanılabilir hale dönüştürerek, amaçlara ve sorulara cevap verilebilir hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu tablolar şirket sahiplerine, ortaklarına, kredi kuruluşlara, yatırımcılara ve devlete hesap verilebilirlik açısından önem taşıırken, şirketin geleceği hakkında da detaylı bir resim çizmektedir.

Çalışmanın zamansal kapsamı 2000 ve 2001 Finansal Krizini kapsamayacak şekilde ve krizin öncesi ve sonrası dönemlerde oluşabilecek pozitif veya negatif tepkimeleri de ölçecek şekilde belirlenmiştir. Bu bağlamda oluşturulan zaman aralığı bahsi geçen kriz yıllarından iki yıl öncesi ve iki yıl sonrası olan 1998 ve 2003 yıllarını da analize tabi kılmıştır.

Çalışmaya tabi sigorta şirketlerinin seçiminde, çalışmanın zamansal aralığı olan 1998 ve 2003 yılları arasında Borsa İstanbul'da (eski adıyla IMKB) kesintisiz bir şekilde işlem görme özelliği aranmıştır. Yapılan arşiv incelemesinde Borsa İstanbul'da (BİST) bu şartları sağlayan dört hayat dışı sigorta şirketi olduğu görülmüştür. Bu şirketler; Ak Sigorta, Anadolu Sigorta, Güneş Sigorta ve Ray Sigorta şirketleridir. Belirlenen şirketlere ait yasal finansal durum raporlarına, bu alanda ilgili resmi kurum olan Kamuyu Aydınlatma Platformu ve Hazine Müsteşarlığı açık erişim verileri kullanılarak erişilmiştir.

Uygulanan finansal oranlar "*Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*" 27 Ocak 2004 tarih ve 25359 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Adı geçen yönetmeliğin uygulanmasına ilişkin olarak "*Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Mali Bünyelerine ve Sermaye Yeterliliklerine İlişkin Genelge*" hazırlanan oranlara göre analizler yapılmıştır.

Bu oranlar;

A- Sermaye Yeterliliğine İlişkin Oranlar;

1. Alınan Primler/ Özkaynak Oranı
2. Özkaynak /Aktif Toplam Oranı
3. Teknik Karşılıklar Oranı

B- Aktif Kalitesi ve Likiditeye İlişkin Oranlar;

4. Likit Aktifler / Aktif Toplam Oranı
5. Likidite Oranı
6. Cari Oran
7. Prim ve Reasürans Alacakları / Aktif Toplamı Oranı

C- Faaliyet Oranlarına İlişkin Oranlar;

8. Tazminat Tediye Oranı

D- Karlılık Oranlarına İlişkin Oranlar;

9. Hasar prim Oranı

10. VÖK/Alınan Primler Oranı

11. Mali Kar / Alınan Primler Oranı

12. Teknik Kar / Alınan Primler Oranıdır (Başpınar, 2005: 12-13).

1. SİGORTACILIK

Sigorta, ticari hayatın canlanması ve buna paralel olarak ticari risklere karşı koruma ihtiyacıyla ortaya çıkmıştır. İtalyanca "sicurta" sözcüğünden dilimize geçmiştir (Kırkbeşoğlu, 2014: 76). Türk Ticaret Kanunu'nun 1263. maddesine göre sigorta; *"Sigorta bir akittir ki bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan bir tehlikenin meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hâdiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır"*, şeklinde tanımlanmıştır.

Sigorta gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin bilhassa malî organizasyonlarının yürütülmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Sigorta sistemi şahıslara ve tüzel kişilere, ilerde karşılaşmaları olası rizikolara karşı korkmadan güvenle yaşayabilme ve yeni teşebbüslerde bulunabilme imkânı sunması açısından önemlidir. (Karaman, 2011: 13). Sigorta; organizasyon risklerinden kaynaklanan finansal zararların karşılanmasında devreye girerek bu zararların hem bireysel hem ülke ekonomisi üzerinde oluşturduğu yüklerin kaldırılmasına yardımcı olmaktadır (Çipil, 2008: 25). Bu bağlamda sigortanın güvence ve risk yönetimindeki, ekonomik ve sosyal önemi olarak 2'ye ayırmak mümkündür.

Sigortanın Ekonomik Açıdan Önemi;

- Sigorta güven verir.
- Sigorta girişimcilerin kararlarını etkiler.
- Sigorta girişimcileri yatırıma yönlendirir.
- Riziko karşılığı yedekte tutulan likidite tutarını minimize eder.
- Sigorta önlem alınmasını teşvik eder.

Sigortanın Sosyal Açıdan Önemi;

- İstihdam yaratarak işsizliğe olumlu katkı sağlar.
- Sosyal güvenliğe katkı sağlar (TOBB, 1996: 149-152 – Güvel, 2002: 28-32).

2. FİNANSAL KRİZLER

Kriz kelimesi köken olarak Yunanca ve Latince 'ye dayanmakta olup sosyal bilimler alanında, bunalım ve buhran gibi anlamlara gelmektedir. Beklenmeyen bir ekonomik, sosyal ve psikolojik durumda ilişkilerin önemli derecede sarsılması, mevcut çözüm yollarının sorunun çözülmesinde yetersiz kalması gibi durumları ifade etmek için kullanılmaktadır (Delice, 2003: 57).

Krizin yapısına ve özelliklerine ilişkin ileri sürülmüş birçok tanımlama bulunmakta olup evrensel bir tanımlama yapılamasa da benzer birtakım görüşlerden yararlanarak;

- Olay ya da durumun öngörülemez bir durum olması,
- Kriz ortamının yarattığı olumsuz sonuçlara karşı koymak için gereken tepkime süresinin önlem almak için gerekli süreden kısa olması,
- Kriz ortamının herkesçe bilinemez ve anlamlandırılmaz olması,
- Kriz ortamında ani karar alınıp, alınan kararların uygulamaya geç kalınmadan konulması gerekliliği,
- Yayılma ve sirayet özelliği göstererek etki alanı genişletebildiği,
- Kontrol edilemez ya da kontrolü bir hayli güç olaylara neden olabildiği gibi durumların kriz tanımlarının ortak maddeleridir diyebiliriz (Gök, 2010: 5-6).

Ekonomik kriz kavramı ise; aniden ve beklenmedik bir zamanda meydana gelip ülke ekonomisini makro ölçekte, firmaların işleyiş ve düzenlerini ise; mikro ölçekte bozacak veya sarsacak etkiler oluşturması anlamına gelmektedir (Aktan ve Şen, 2001: 1225).

Ayrıca “Finansal kriz, genel olarak herhangi bir mal, hizmet, üretim faktörü ya da finans piyasasındaki fiyat ve miktarlarda kabul edilebilir bir değişme sınırının ötesinde gerçekleşen şiddetli dalgalanmalardır. Öte yandan, Paul Krugman; krizin belirli bir tanımının bulunmadığını öne sürerken, Santanella (1993) ise krizleri; paranın değerindeki belirgin bir düşüşe bağlamıştır. Bunların dışında kalanlar ise finansal krizleri, paranın değer kaybetmesi ve uluslararası rezervlerin önemli ölçüde tükenmesi olarak tanımlamışlardır (Edwards, 2001: 54).”

Mishkin ise finansal krizi; ahlaki tehlike ve ters seçim sorunlarının artmasıyla finansal piyasaların, verimli yatırım imkanlarını etkili biçimde yönlendirememesi ve bu durumun doğrusal olmayan bozulmalara yol açması şeklinde ifade etmiştir (Mishkin, 1999a :1).

2.1. Ülkemizde Görülen Finansal Krizler

Türkiye’de 1990 sonrası yaşanan krizlerin temelinde finansal sorunlar bulunmaktadır. Finansal alandaki krizler sonucu 5 Nisan 1994 kararları alınmış, fakat yeterli sonuç elde edilememiştir. 1999 Marmara Depremi’de Türk ekonomisini olumsuz yönde etkilemiş, ardından, 1999 Aralık ayında IMF ile Stand-by anlaşması imzalanmıştır. 2000 yılının başında yürürlüğe giren “Enflasyonu Düşürme Programı” 2000 Kasım ve 2001 Şubat krizleri ile birlikte başarısızlıkla sonuçlanmıştır. IMF ve Dünya Bankası destekli “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı 14 Nisan 2001 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. (Morkoç, 2014: 1)

Çalışmaya konu 2000 Kasım ve 2001 Şubat dönemi krizlerine bakacak olursak;

2.1.1. Kasım 2000 Krizi

Krizler, finansal kurumları zayıf, finansal dengeleri sağlam temeller üzerine oturmamış, sanayi ve tarım üretim kapasitesi düşük seyreden ekonomilerin artan küreselleşmeye verdiği tepki olarak sık sık karşılaşılan bir olgu haline gelmiştir (Kazgan 2001: 26).

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Haziran 1984 ve Ağustos 1989’da alınan iktisat politikası kararlarıyla bankalarda döviz tevdiat hesabı açtırabilmelerine imkan tanımak da dahil olmak üzere köklü dış finansal liberalizasyon önlemleri yürürlüğe koyulmuştur. 1989 yılından sonra yüksek kamu kesimi açıkları, yüksek yurtiçi faiz hadleri, hızlı kısa vadeli sermaye girişleri ve düşük kur artışları ile ekonomi giderek daha fazla “sıcak para” bağımlısı bir duruma düşmüştür. Biriken kamu kesimi iç borçlarının sürdürülemezliği, Aralık 1993-Nisan 1994 finansal krizleriyle açık biçimde ortaya çıktığı halde, benzer politikalara daha sonraları da devam edilmiştir. Bu koşulların neticesinde ekonomi 2000 Kasım ve 2001 Şubat aylarında şiddetli bir bankacılık ve döviz kuru krizi ile karşı karşıya kalmıştır. Yaşanan süreçte, politik gerginlikler de oldukça ön plana çıkmış ve krizin tetikleyicisi olmuştur (Morkoç 2014: 2).

2000 krizine “Bankacılık Krizi” de denilebilir çünkü bankacılık sektöründe yaşananlar daha ön plana çıkmıştır. 27 Ekim 2000 de Etibank ve Bank Kapital’in yönetimlerinin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devri ile artan

tartışmalar para ve sermaye piyasalarında krizin habercisi olmuştur (Vergiliel Tüz 2001: 147).

Türkiye de 22 Kasım 2000 tarihinde finansal kriz boy göstermeye; finansal piyasalardaki baskıların derecesi giderek artmaya başlamıştır. Bu karamsarlık içinde devam eden enflasyonda bütçe açıkları artmış ve kaldırılamaz bir hal almıştır. Neredeyse 30 yıldır iki haneli yüksek enflasyonlu yaşayan Türkiye ne yazık ki hiperenflasyona geçiş aşamasına gelinerek 2000 Kasım krizi ortaya çıkmıştır. (Eğilmez 2006:1)

Türkiye’de 2000 yılında enflasyonu düşürmek için bazı yöntemler uygulanmaya başlanmıştır; Bun yöntemlerin başında, sabit hale gelmeye başlayan cari işlemler açığı problemini en aza indirmeye çalışmak olmuştur. Bunun yanı sıra Uluslararası Para Fonu’na (IMF) başvurulmuş, 1999 yılının Aralık ayında IMF ile yapılan “Stand by” uygulamasında ekonomide istikrarın sağlanması yolunda ilerlemeye çalışılmıştır (Acar 2012: 1). Tüketici enflasyonunu düzenlemek amacıyla yapıla Stand by programında hedefler ise, 2000 yılı sonunda %25, 2001 yılında %12, 2002 yılında ise %7 gibi tek haneli rakamları görmektir. İkinci olarak da reel faiz oranlarını normal bir seviyeye çekmek. Devam eden süreçte ekonomik kaynakların daha aktif kullanılabilmesini sağlamak ve böylece ekonomi de hızla büyümeyi sağlamak gibi amaçları bulunmaktaydı (ekodialog.com). Stand by programıyla beraber faizler son yirmi yılın en düşük seviyelerine inmiş, bunun yanı sıra Türkiye’nin AB’ne tam üyelik adaylığını açıklanmasıyla da hem siyasi hem de ekonomik anlamda istikrar sağlanmaya çalışılmıştır. Beklenen istikrarın ilk adımı olarak yeni Bankalar Kanunu hazırlanmış, SSK kanununda değişim yapılarak, emekli olma yaşının yükseltilip, yeni başlayacakların ise SSK giriş payları artırılmıştır (Acar 2012: 1).

2.1.2 Şubat 2001 Krizi

2000 yılında yaşanan krizde görülen banka sorunları 2001 yılında da baş göstermiş, kamu bankaları bankalar arası piyasadaki görevini yerine getiremez hale gelmiştir. Böylece bankalar arası ödemeler sistemi açık vermeye başlamıştır. Türk bankalarının yurtdışı para piyasalarına olan yükümlülüklerini yerine getirememesi krize neden olmuştur (Karabıyık 2001: 49).

2001 yılında Milli Güvenlik Kurulunda dönemin Cumhurbaşkanı ile Başbakanı arasında yaşanan gerginlik zaten kırılğan olan Türkiye ekonomik yapısını daha kırılğan bir yapıyı dönüştürmüştür. Ülke içinde ki bu kaotik ortam, ilk dışa vurumunu döviz talebindeki artışla göstermiştir. 19 Şubat Pazartesi günü TCMB piyasada neredeyse 7,5 milyar dolarlık bir döviz talebiyle karşı karşıya kalmıştır (Karabıyık 2001: 48). Bu yüksek talep karşısında Merkez Bankası’nın fonlamada yetersiz kalması, Türk Lirası piyasasının da sıkışmasına sebep olmuştur.

Kasım 2000’de yaşanan krizin üzerine bir de Şubat 2001 krizi eklenince ülkede güvensizlik ve huzursuzluk ortamı artırmıştır. Faizin tam anlamıyla tavan yaptığı piyasa bile döviz talebine engel olamamış ve Şubat krizini tam bir olarak döviz krizine çevirmiştir. 19-21 Şubat arasında %57’ye varan devalüasyon yaşanmış, işsizlik oranında devasa bir artış meydana gelmiş ve çoğu şirket iflasını açıklamıştır. İşsizlik ve ekonomik sorunlar toplumda psikolojik bir travma oluşturmuş, bu durum insanları intihara kadar sürüklemiştir. Bankacılık yıkımının tavan yaptığı krizde gecelik faizler %7500 oranlarını görmüştür. Ekonominin damarları tıkanmış, Türkiye güvenilirliğini kaybetmiştir. 21 Şubat tarihe “Kara Çarşamba” olarak geçmiştir (iktisadi.org).

Tablo 1. 1999-2004 Yılları Arasında Başlıca Ekonomik Göstergeler (İktisadi.org)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
GSMH Artış Hızı (%)	-6.1	6.3	-9.5	7.9	5.9	9.9
Toptan Eşya Fiyatları (%)	62.9	32.7	88.6	30.8	13.9	13.8
Ağırlıklı Mevduat Faiz Oranları (Vadeli)	46.7	45.5	62.5	48.2	28.6	22.1
Fiili Yabancı Sermaye Girişi (Milyon \$)	813	1,707	3.374	622	745	1,245
TL/USD Değişim Oranı	60.9	48.5	96.5	22.9	-0.8	-0.04
Cari İşlemler Hesabı	-1,344	-9,819	-3,390	-1,522	-7,905	-15,604

Kaynak:İktisadi.org

Şubat 2001’ de yaşanan olayların ardından Mart 2001 tarihinde 3 aşamalı bir kurtuluş planı açıklanmıştır. Bu plana göre;

- Döviz kuru ve faize istikrar kazandırılacak,
- Ekonomi dengeleri düzenlenecek ve ikinci yarıda büyümeye geçilecektir.
- Bankacılık sektöründe yeni ve daha etkili önlemler alınacak, (sinestezi.wordpress.com).

Maliye Bakanı Kemal Derviş’in “Güçlü Ekonomiye Geçiş Planı” yürürlüğe girmiştir. TBMM’den ekonomi ile ilgili kanunlar çıkarılmaya başlanmıştır. Bu kanunlardan bazıları, Telekom Kanunu, Elektrik Piyasası Kanunu, Türk Sivil Havacılık Kanunu, Şeker Kanunu, Sendikalar Kanunu, Vergi Kanunu vs. gibi kanunlardır. Bu kanunlar daha çok özelleştirme ve rekabetin artmasını sağlayamaya yöneliktir. Programdan bir süre sonra borsa yükselişe geçmeye başlamış ve faiz 10 puan düşmüştür. Hem 2000, hem de 2001 Krizin olumsuz etkileri alınan önlemler, yapılan Stand-by anlaşmaları ve çıkarılan kanunlarla bir nebze kırılma da tam anlamıyla ayağa kalkış süreci uzun vadede gerçekleştirmiştir.

3. BİST’TE İŞLEM GÖREN SİGORTA ŞİRKETLERİNİN 2000 VE 2001 KRİZİNDE FİNANSAL TABLOLARI

Finansal tablolar muhasebenin temel görevlerinden olan raporlama işlevini yerine getirmek amacıyla düzenlenir. İşletmenin mali işlemlere ait kaydedilen bilgileri, belirli kıstaslara göre sınıflandırarak anlaşılabilir ve kullanılabilir hale dönüştürülerek amaçlara ve sorulara cevap verebilir şekilde finansal tablolar yardımıyla sunulur. Bu tablolar şirket sahiplerine, ortaklarına, kredi veren kuruluşlara, yatırımcılara ve devlete hesap verilebilirlik açısından önem taşıyırken şirketin geleceği hakkında da önemli bir resim çizmektedir.

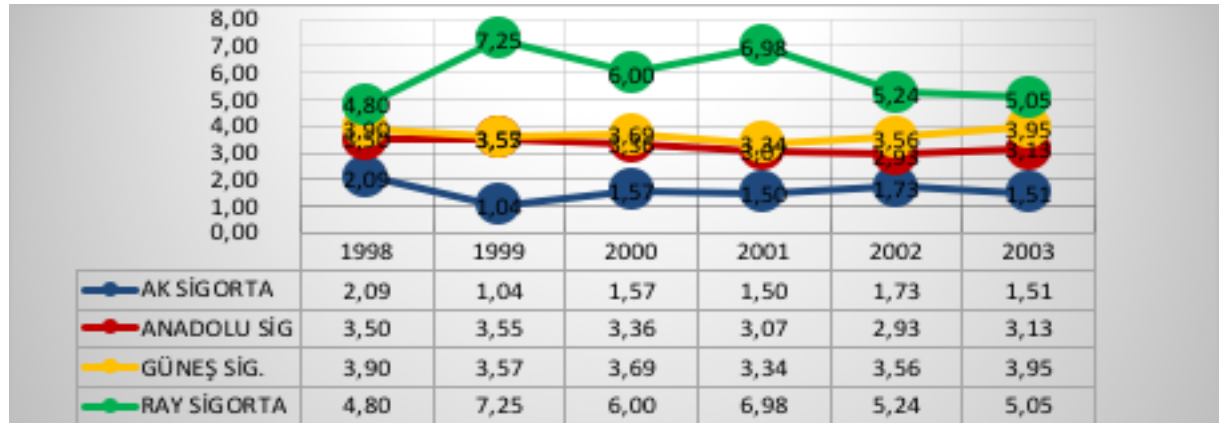
Bu bölümde kullanılacak raporların tamamı KAP ve Hazine Müsteşarlığı açık erişim kaynakları kullanılarak erişim bilgilerin bilgisayar ortamında grafiklere dönüştürülmesiyle elde edilmiştir. Kullanılan finansal oranlar ise; “*Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*” ve “*Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Mali Bünyelerine ve Sermaye Yeterliliklerine İlişkin Genelge*” maddelerine göre hazırlanarak analiz edilmiştir.

3.1. Sermaye Yeterliliğine İlişkin Oranlar ile Yapılan Analiz

BİST’te 1998 yılından 2003 yılına kadar kesintisiz işlem hayatı dışı sigortalılar (Yangın, Deprem, Kaza, Mühendislik sigortaları v.b.) ve yukarıda bahsedilen sigorta şirketlerine ait sermaye yeterlilik oranları çalışılacaktır.

3.1.1. Alınan Primler / Öz kaynaklar Oranı

Sigorta şirketlerinin müşterilerinden tahsil ettiği primlerin öz kaynaklara bölünmesiyle bulunan bu oranın 4’ ten küçük olması arzu edilir. Oranın 4’ten büyük çıkması sigorta şirketine ait öz sermayenin yetersiz olduğu şeklinde yorumlanır (Başpınar 2005: 14).

Grafik 1. 2000-2001 Krizi Sigorta Şirketleri Alınan Primler / Öz Kaynak Oranı

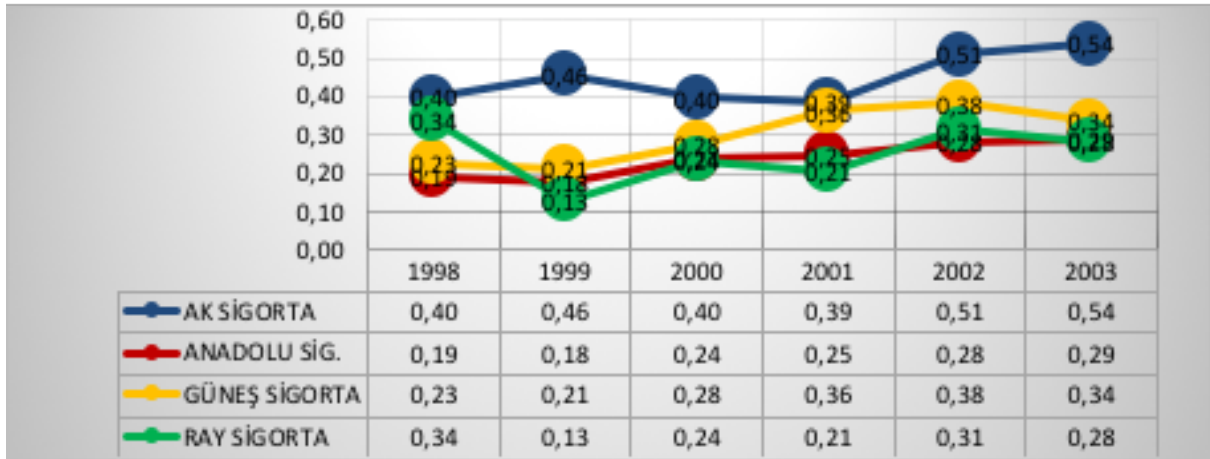
2000-2001 krizinde yukarıdaki tablo incelendiğinde, 1998-2003 yılları arasında Alınan Primler / Özkaynak oranı 4'ü aşan tek sigorta şirketinin Ray Sigorta olduğu görülmektedir. Tablodan Ray Sigortanın özkaynak yetersizliği olduğu söylenebilir. Diğer üç sigorta şirketinin Alınan Primler / Özkaynak oranı makul seviyededir. Ak sigortanın Alınan Primler / Özkaynak Oranı bakımından en iyi sigorta şirketi olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlara göre Ray Sigortanın 1999 yılında en yüksek orana (7,25) sahip olduğu ve 2000 krizinde bu oranın düştüğü gözlenmiştir. Yine Ak Sigorta şirketi kriz yıllarında diğer yıllara göre düşük oranlarda seyretmiş olup; bu tabloya bakarak 2000-2001 krizinden sigorta şirketlerinde Alınan Primler / Özkaynak oranını olumsuz yönde etkilediği söylenemez.

3.1.2. Özkaynaklar / Aktif Toplamı

Bu oran, şirket varlıkları yüzde olarak hangi düzeyde öz kaynaklarla karşıladığını bizlere göstermektedir. Öz kaynakların aktif toplamına bölünmesi ile bulunan oranın %50 olması uygun ve yatırım yapılabilir olarak yorumlanmaktadır. Ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde oranın %40'larda çıkması da olağan karşılanmaktadır.

Oranın zaman içinde yükselme trendine girmesi şirketin finansal yönetiminin iyi olduğunu gösterir. Oranın %40'ın çok altında olan şirketlerin az sermaye ve çok borçla yönetildiği ve riskli bir şirket olduğu, uzun vade de yükümlülüklerini yerine getirmede sıkıntı yaşayabileceği kanısına varılır. Oranın yüksek çıkması borç ödeme yükümlülüklerinde uzun vadede sorun çıkmayacağı ve yatırım yapılabilir olarak değerlendirilmektedir (Demir ve Alpan 2012: 81).

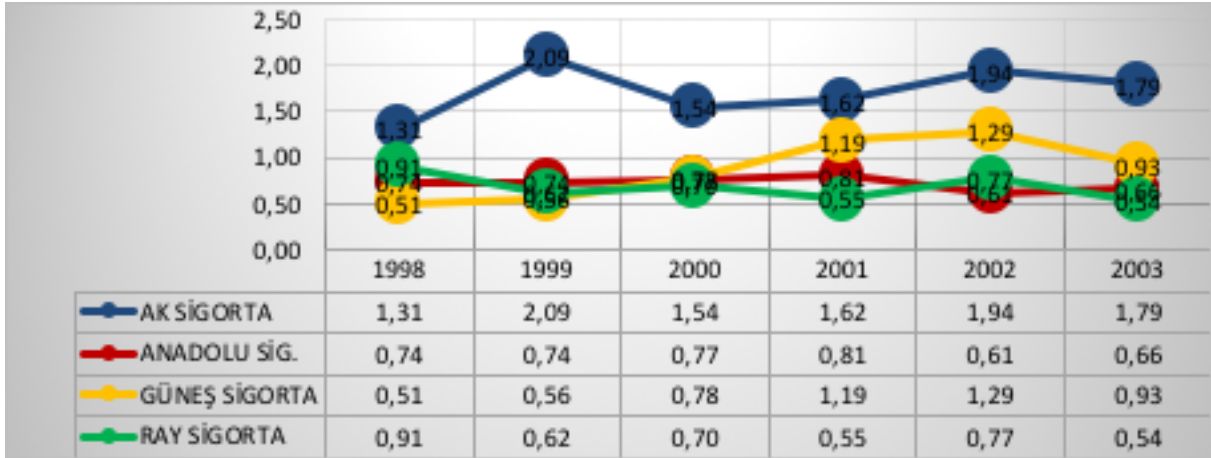
Grafik 2. 2000-2001 Krizi Sigorta Şirketleri Özkaynaklar / Aktif Toplamı Oranı

2000-2001 krizinde yukarıdaki tablo incelendiğinde, 1998-2003 yılları arasında Özkaynak / Aktif Toplamı oranına bakacak olursak Aksigorta şirketinin %40'lardan yükselen bir trende girdiği ve yatırım yapılabilir olduğu gözlenmektedir. Ancak diğer üç sigorta şirketi de %40 oranının altında seyretmektedir. Üç şirket için 1998-2003 yılları arasında yatırım için riskli olarak değerlendirilse de bu şirketlerin gözle görülür bir yükseliş trendinde olduğu da yadsınamaz ve uzun vadede yorum yapmak için 2003 yılından sonraki yıllara da bakılması gerekmektedir. Bu tablodan da krizin oranlar üzerindeki olumsuz etkisi çıkartılamaz.

3.1.3. Özkaynaklar / Teknik Karşılıklar Oranı

Özkaynakların - teknik karşılıklara bölünmesiyle ortaya çıkan oran şirketin sermayesi hakkında bilgi vermektedir. Bahsi geçen oranın yüksek olması istenir. Yüksek oran şirket sermayesinin güçlü ve sağlam yapıda olduğu anlamına gelmektedir (Yılmaz 2010: 60).

Grafik 3. 2000-2001 Krizi Ak Sigorta Özkaynaklar / Teknik Karşılıklar Oranı

2000-2001 krizinde yukarıdaki tablo incelendiğinde, 1998-2003 yılları arasında Özkaynaklar'ın Teknik Karşılıklar oranına krizin direk bir etkisinden söz edilememektedir. Şirketlerin 5 yıllık süreçleri dalgalı olmakla birlikte, Aksigorta Özkaynaklar/Teknik Karşılıklar Oranı bakımından diğer şirketlere nazaran daha makul bir durumda ve sermaye yapısıyla güven veren bir şirket olduğu da söylenebilir.

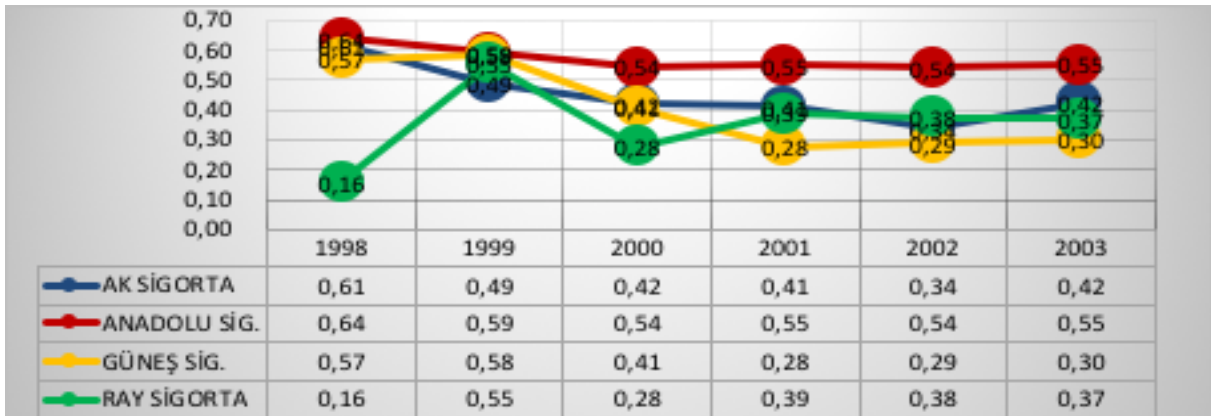
3.2. Aktif ve Likiditeye İlişkin Oranlar ile Yapılan Analiz

İşletmenin cari durumunun belirlenmesinde; dönen varlıkların ne derece güven teşkil ettiğinin varlıkların kalitesi ve likiditesi açısından incelenmesi gerekmektedir. İşletmeye borç verenlerin veya yatırım yapanların güvencede olup, olmadığı analiz edilirken sermaye miktarının yanında varlıkların kalitesine ve likidite derecelerine de bakmak gerekmektedir.

Varlık kalitesi varlığın satışa çıkarıldığı zaman gerçek değerinde göstereceği sağlamlık veyahut değerini kaybetmeme olgusu olarak tanımlanabilir. Likidite ifadesi ise varlıkların paraya çevrilme süresi çabukluğu ve kolaylığını ifade eder. En likit varlık en hızlı paraya çevrilebilen varlıklardır (Tenker ve Akdoğan 2001: 610).

3.2.1. Likit Aktifler / Aktif Toplamı Oranı

Bu oran şirketlerin likit aktiflerinin, toplam aktifler içerisindeki payını göstermesi amacıyla hesaplanmaktadır. Ayrıca bu oran şirket aktiflerinin likit seviyesi hakkında da 3.kişilere bilgiler vermektedir. Bu oran göz önüne alınırken şirketin faaliyet alanında nakit üretme kapasitesini de göz önünde bulundurulması gerekir. Karşılaştırma yaparken farklı faaliyet alanlarındaki şirketleri yalnız bu oranı göz önüne alarak karşılaştırmak etkin sonuç vermeyecektir. Oranın yüksek olması istenir ki; yüksek likidite şirketlerin manevra yeteneğini artırırken, aynı zamanda kırılabilirliğini de azaltmaktadır. (Başpınar 2005: 14).

Grafik 4. 2000-2001 Krizi Sigorta Şirketleri Likit Aktifler / Aktif Toplamı Oranı

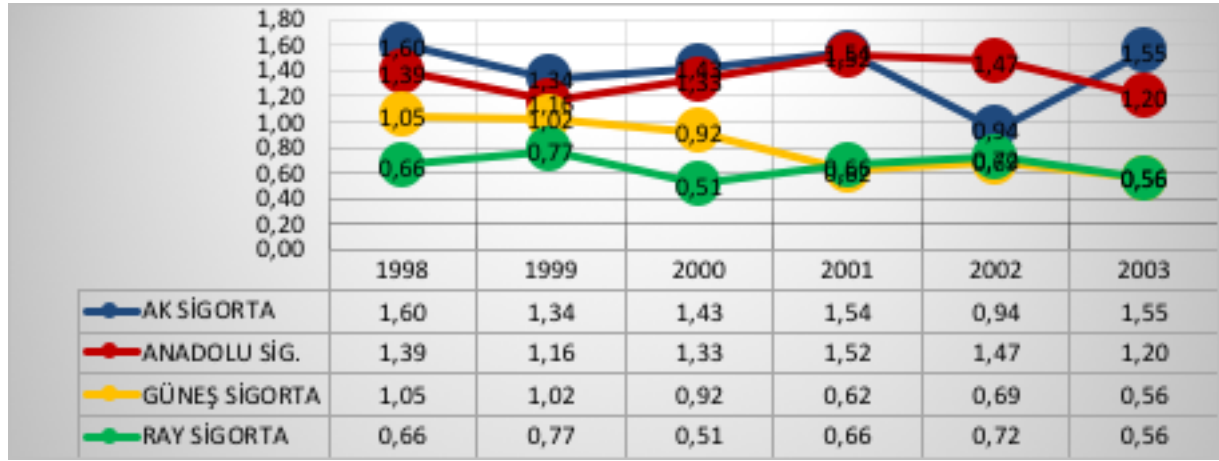

2000-2001 krizinde yukarıdaki tablo incelendiğinde, 1998-2003 yılları arasında sigorta şirketlerinin Likit Aktifler/Aktif Toplamı Oranı Anadolu Sigorta, Ak Sigorta ve Güneş Sigortada kriz yılı ve sonrasında düşme gözlenmektedir. Ray Sigorta 2000 yılında 1999 yılına oranla ani bir düşüş ve 2001-2002 yıllarında azda olsa toparlanma süreci geçirdiği görülmektedir. Likit Aktifler / Aktif Toplamı Oranına yatırım bazlı bakacak olursak diğer 3 şirkete göre Anadolu Sigortanın likit ve aktif kalitesi bakımından daha iyi olduğu görülmektedir.

3.2.2. Likidite Oranı

Likidite oranı diğer adı ile asit test oranı, cari oranı tanımlayan onu daha anlaşılabilir ve yorumlanabilir hale getiren bir oranlama türüdür. Genellikle bu oranın 1/1 yâda %100 olması yeterli olarak görülmektedir. Oranın 1/1 olması işletmenin kısa süreli borçlarının tamamını, para mevcudu ve hızla nakde çevirebilir kıymetlerle karşılayabileceğini ifade eder. Bu duruma borç ödeme kapasitesi de denilmektedir (Akgüç 2013: 471-472).

Likidite oranı $[Para\ Mevcudu + Serbest\ Menkul\ Değerler + Kısa\ Vadeli\ Alacakalar] / [Kısa\ Vadeli\ Borçlar]$ olarak hesaplanmaktadır. Fakat sigorta şirketlerinin finansal tabloları ve tabloların okunuşu diğer şirketlerden farklılık arz ettiği için Ek-1 de sunulan hesaplamalar kullanılmaktadır. (Başpınar 2005: 14).

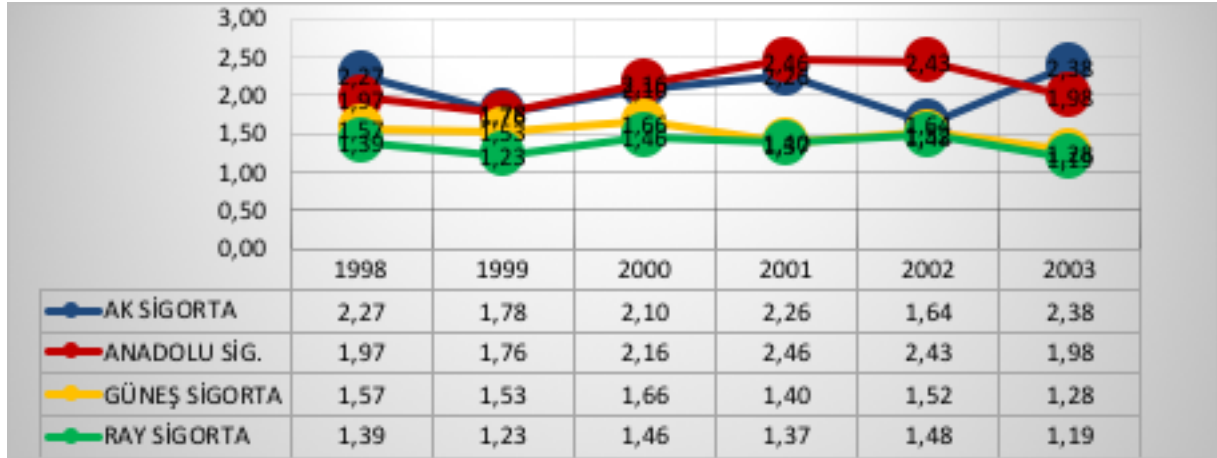

Grafik 5. 2000-2001 Krizi Sigorta Şirketleri Likidite Oranı

2000-2001 krizinde yukarıdaki tablo incelendiğinde, 1998-2003 yılları arasında İMKB de işlem gören 4 sigorta şirketinin likidite oranlarında; Ray Sigorta şirketinin 1 değerinin altında seyrettiğini, Güneş Sigortanın kriz yıllarında 1 oranının altına düştüğünü görmekteyiz. Anadolu Sigorta ve Ak Sigorta ortalama 1 değerinin üzerinde olmakla birlikte 2002 yılında Ak Sigorta'da düşüş gözlenirse de likiditeyi sarsacak bir düşüş olmadığı ve krizin likiditeler üzerinde gözle görülür bir etkisinin bulunmadığı söylenebilir

3.2.3. Cari Oran

Cari oran, bir işletmenin finansal gücünün yansımasıdır. İşletmenin mevcut varlıklarının mevcut yükümlülüklerini aşması, işletmenin ödeme gücünün göstergesidir. Cari oran sonucunun 2 olması yeterli olarak kabul edilir. İşletmenin dönen varlıklar toplamının kısa vadeli yabancı kaynaklardan iki katı olması istense de sektörel olarak değişiklik gösterebilmektedir (Gündoğdu 2017: 130)

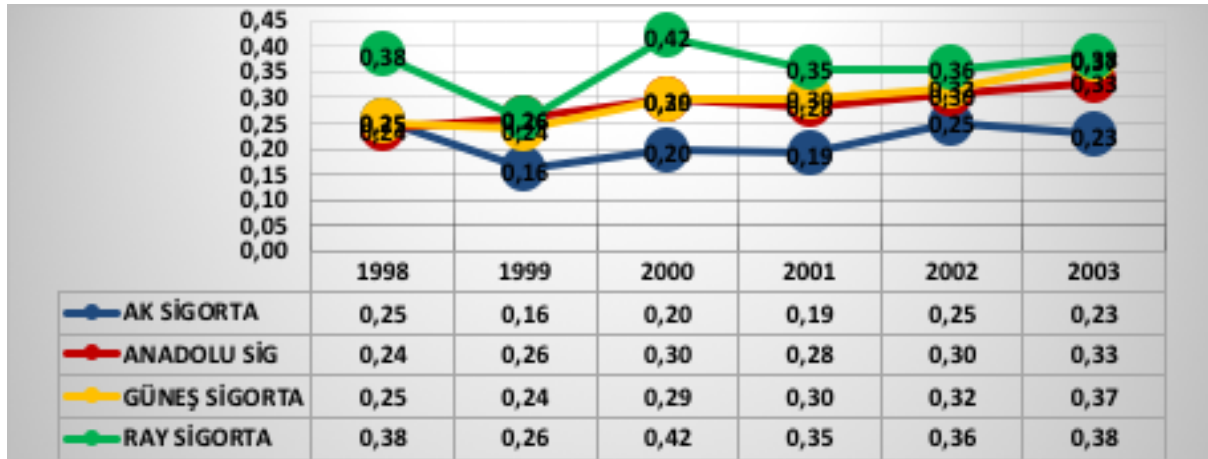

Grafik 6. 2000-2001 Krizi Sigorta Şirketleri Cari Oranı

2000-2001 krizinde yukarıdaki tablo incelendiğinde, 1998-2003 yılları boyunca cari oranlarda direk bir etkiden söz edilememektedir. Anadolu Sigorta ve Ak Sigorta şirketleri genel ortalamada 2,00 oranına yakın seyrederken Güneş ve Ray Sigorta 1,00 oranın üstü fakat 2,00 oranının altında, güvenlik marjında seyretmektedir.

3.2.4. Prim ve Reasürans Alacakları / Aktif Toplamı Oranı

Prim ve Reasürans Alacakları/Aktif Toplamı oranı sektörel faaliyet alanından oluşan sigortacılık primleri ve reasürans alacakların aktifler toplamına oranlanması yöntemiyle bulunmaktadır. Alacaklar hesabı aktif hesaplar arasında likiditesi en düşük olan hesaplardandır. Mali yapının yorumlanmasında bu hesap grubunun aktif toplamında kapladığı hacim önem taşımaktadır. Ve oranın küçük olması istenilen bir durumdur ki düşük hacimli Prim ve Reasürans Alacakları / Aktif Toplamı oranı likit bir varlık grubunun olduğuna işaret eder (Yılmaz 2010: 66). Oranın sektör ortalamasından küçük olması uygun görülmektedir (Başpınar 2005: 14).

Grafik 7. 2000-2001 krizi Sigorta Şirketleri Prim ve Reasürans Alacakları/Aktif Top. Oranı

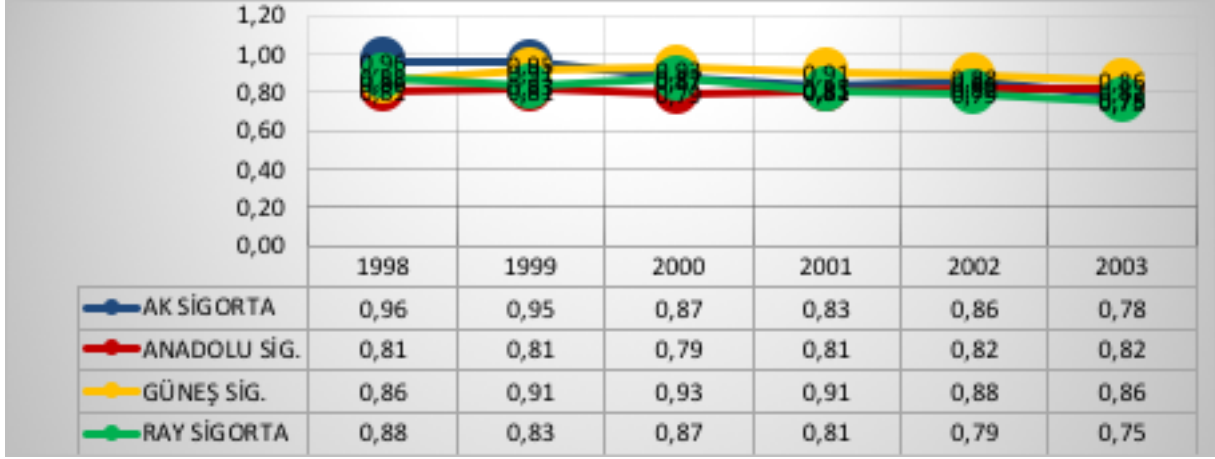
2000-2001 krizinde yukarıdaki tablo incelendiğinde, 1998-2003 yıllarında Sigorta Şirketleri Prim ve Reasürans Alacakları / Aktif Toplamı Oranının sektör ortalamasının 0,28 olduğu ve diğer sigorta şirketlerinin buna yakın bir değerde olduğu görülmektedir. Ak sigorta aktifler içindeki alacakları bakımından en iyi durumdadır.

3.3. Faaliyet Oranları ile Yapılan Analiz

Faaliyet (Etkinlik) oranları işletmelerin varlıklarının ne derece etkin kullandıklarını ve varlık hareketlerinin derecesini gösterir. Bu oranlara çalışma oranı, etkinlik oranı ve verimlilik oranı da denilmektedir. Hesaplamlarda bilanço ve gelir tablosu kalemlerinden yararlanılan faaliyet oranında özellikle dönen varlıkların hareketliliğinin ölçülmesinde etkin rol oynamaktadır (Çetiner 2007: 150).

3.3.1. Tazminat Tediye Oranları

Sigorta şirketlerinin ana gider kalemini sigortacılık tazminatları oluşturmaktadır. Ödenen Hasarlar/[Ödenen Hasarlar+ Muallak Hasar Karşılıkları) formülüyle hesaplanmaktadır. Sektör ortalamasından büyük olması istenmektedir.(Başpınar 2005: 14).

Grafik 8. 2000-2001 Krizi Sigorta Şirketleri Tazminat Tediye Oranı

2000-2001 krizinde yukarıdaki tablo incelendiğinde, 1998-2003 yıllarında tazminat tediye oranına baktığımızda sektör ortalamasının 0,84 olduğu görülmektedir. Şirketlere ait Tablo 0,84 oranına yakın o çizgide olduğu görülmektedir. Kriz dönemlerinde tazminatların ödenmesi konusunda sigorta şirketlerinde yarattığı olumsuz bir etkiden söz edilememektedir.

3.4. Karlılık Oranları ile Yapılan Analiz

Firma faaliyet alanında yaptığı işlerin sonucunda tatminkâr bir sonuç elde edip edemediğini, firmanın elde ettiği kar firma sahiplerini, firma ortaklarını ve varsa yatırım yapanları memnun edip edemediğini gösteren tablolardır.

Yukarıda anlatılmak istenen bir firmanın elde ettiği karın, ölçülü ve yeterli olup olmadığını belirlemek için aşağıdaki etmenlerinde hesaba katılması, değerlendirmeye alınması gerekmektedir.

- Sermayenin alternatif alanlarda kullanılması sonucunda ortaya çıkabilecek gelir,
- Genel ekonomik koşullar ülkedeki finansal yapı,
- Aynı sektörde benzer firmaların kar oranları,
- İşletmenin kar planlaması ve gerçekleşme durumu,
- Geçmiş yıllar karının yıllar itibari ile gelişim süreci gibi etmenler de göz önüne alınarak doğru bir karlılık analizi yapılabilmektedir (Akgüç 2013: 510)

3.4.1. Hasar Prim Oranı

Sigortacılık faaliyetinin ana gelir kalemi olan sigorta primlerini ve prim ödeyen sigortalılara oluşacak hasar karşılığında ödenecek hasar tazminatının birbirine karşı oranından oluşmaktadır.

[Ödenen Hasarlar+Muallak Hasarlar Karşılığında Değişim]/[Yazılan Primler–Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim] şeklinde hesaplanmaktadır. Ortaya çıkan oranın sektör ortalamasından küçük olması istenen bir durum olmakla birlikte şirketin karlılığını da ortaya koyması açısından önemlidir (Yılmaz 2010: 70).

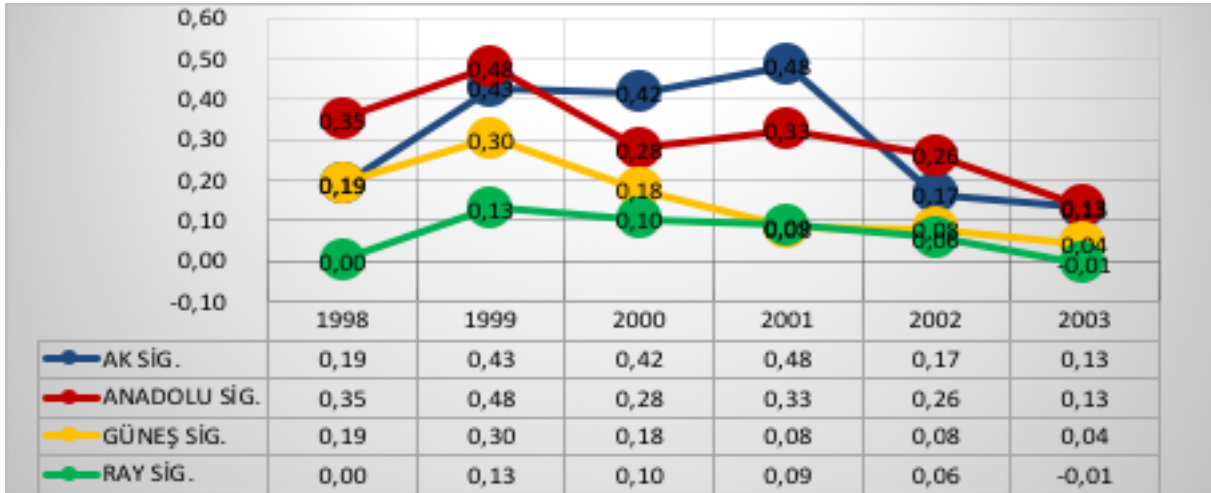
Grafik 9. 2000-2001 Krizi Sigorta Şirketleri Hasar Prim Oranı

2000-2001 krizinde yukarıdaki tablo incelendiğinde, 1998-2003 yıllarında Tazminat tediye oranı 0,58 sektör ortalamasına ulaşmıştır. Firmalara baktığımızda dalgalı bir seyir izlemekle birlikte krizin direk etkisinden söz edilememektedir.

3.4.2. VÖK/ Alınan Primler

Vergi öncesi kar, şirketlerin karından devlete ödedikleri vergi düşülmeden önceki tutardır. Net kar vergiler düşüldükten sonra bulunmaktadır. Şirket yönetimlerinin vergiler üzerinde hiçbir kontrol hakkı bulunmamaktadır. Bu sebeple şirketin ne ölçüde karlı olduğunu en doğru gösteren kar vergi öncesi karıdır (Tenker ve Akdoğan 2001: 638-639).

Vergi öncesi karın en belirleyici kar olduğu kanaati ile sigorta şirketlerinin esas iş kazancı olan prim gelirlerinin kara etkisini bu oran yöntemiyle analiz edilmektedir. Vergi Öncesi Kar / Alınan Primler Oranı Ek-1 de belirtildiği gibi hesaplanmaktadır.

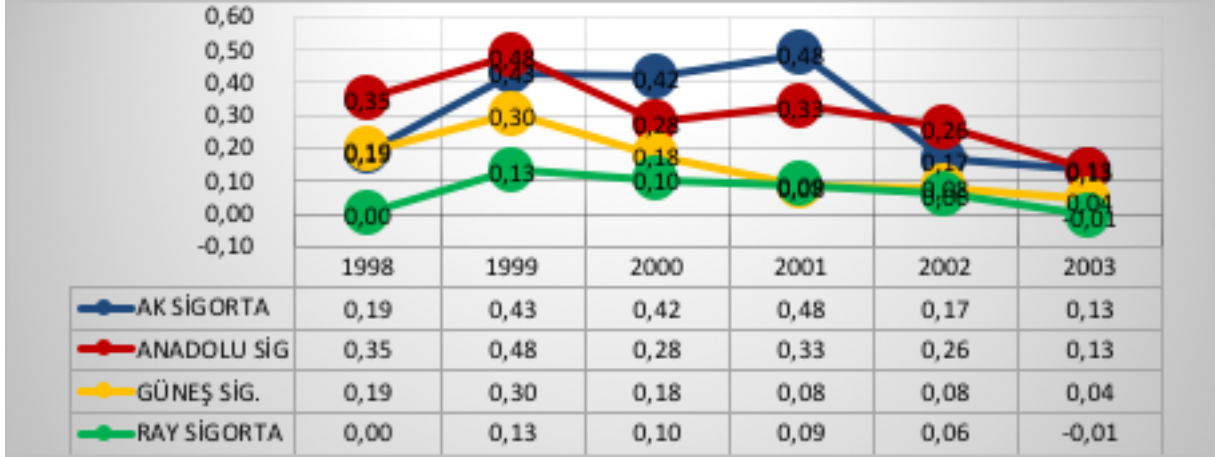
Grafik 10. 2000-2001 Krizi Sigorta Şirketleri Vergi Öncesi Kar Oranı

2000-2001 krizinde yukarıdaki tablo incelenip, 1998-2003 yıllarında vergi öncesi kar oranına bakıldığında tüm sigorta şirketlerinde kriz yılları ve sonrasında alınan prim tutarlarında artma olduğu görülmüştür.

Sektör ortalamasının (0,20) olduğu Vergi Öncesi Kar Oranında, Ray Sigorta 1998 yılında (0,00) ve 2003 yılında (-0,01) ile kapatarak karlılık konusunda riskli bir finansal yapıya sahip olduğu yargısına varılabilir. Anadolu Sigorta ve Ak Sigorta sektör ortalamasında yakın Güneş Sigorta da Ray Sigorta gibi karlılık konusunda risk taşıyan sigorta şirketi olarak dikkat çekmektedir.

3.4.3. Mali Kar / Alınan Primler

Firmaların bilançolarında oluşan mali karın, alınan primlere bölünmesi suretiyle ölçülmektedir. Bu oran işletmelerde oluşan yatırım kalemlerinin karlılık durumunu göstermektedir. Oranın yüksek çıkması istenen bir durum olmakla birlikte diğer şirketlere göre yüksek olması onlarla kıyasla daha verimli bir yatırım portföyüne ulaşıldığı izlenimini ve bilgisini verir (Başpınar 2005: 14).

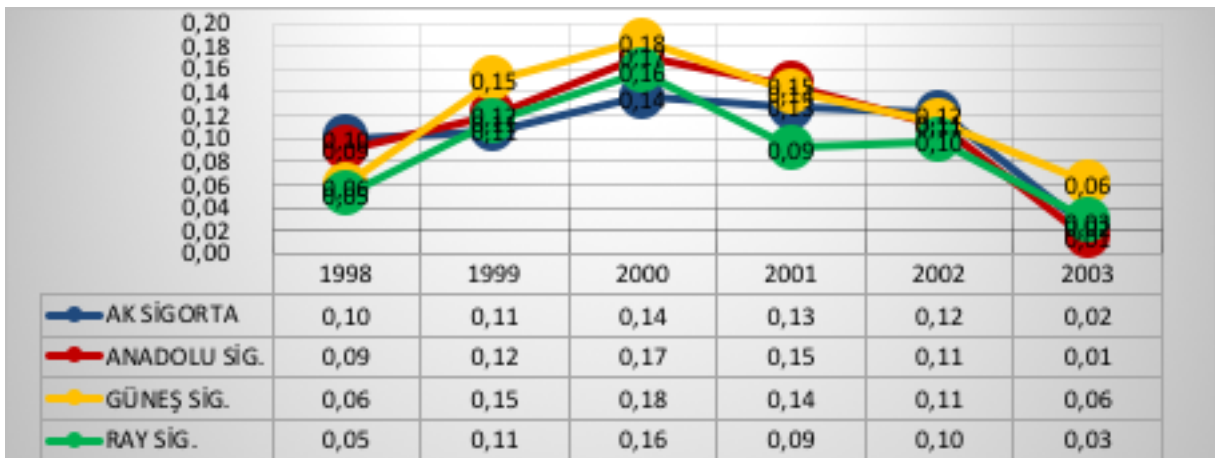

Grafik 11. 2000-2001 Krizi Sigorta Şirketleri Mali Kar/ Alınan Primler Oranı

Sektör ortalamasının (0,20) olduğu mali kar / alınan primler oranında yukardaki tabloya göre Ray Sigorta VÖK/Alınan Primler oranında olduğu gibi sektör ortalamasının çok altında ve zararlı kapatılan yılların olduğu görülmektedir. Bir önceki tablo (Tablo 3.10) analizde de belirtildiği üzere alınan prim tutarlarında yıllar itibari ile büyüme olduğu, sigortacılık faaliyetlerinde pozitif bir ilerlemenin kaydedildiği görülmektedir fakat karlılık noktasında 2000-2001 krizinden sonra düşüşler yaşanmıştır. Karlılıkta ortaya çıkan düşüşler şirketlerin uzun vadede yatırımcılara güvensizlik duygusu olarak geri döneceğinin bilinmesinde fayda vardır. Ak Sigorta dalgalı yapısı ile Güneş Sigorta ise sektör ortalamasının altında seyretmesiyle Mali Kar oranında zayıf olduğu, Anadolu Sigortanın ise 2010 yılı hariç sektör ortalamasını geçtiği ve diğer şirketlere göre daha dengeli bir seyir çizdiği görülmektedir.

3.4.4. Teknik Kar / Alınan Primler

Sigorta şirketleri finansal analizinde kullanılan bir diğer karlılık oranı ise Teknik Kar / Alınan Primler oranıdır. Bahsi geçen oran şirketin faaliyet alanından doğan karlılığını vermektedir. Oranın yüksek çıkması ve sektör ortalamasından yüksek olması istenmektedir (Başpınar 2005: 14).

Grafik 12. 2000-2001 Krizi Sigorta Şirketleri Teknik Kar / Alınan Primler Oranı

2000-2001 krizi öncesi ve sonrası dönemde Teknik Kar/Alınan Primler Oranı analizinde sektör ortalamasının (0,10) olduğu hesaplanmaktadır. Yukardaki tabloya bakıldığında Ray Sigorta şirketi tüm karlılık oranlarında olduğu gibi bu oranda da sektör ortalamasının altında kalmıştır. Karlılık anlamında ciddi finansal problemleri barındıran bir şirket olarak göze çarpmaktadır. Ak Sigorta, Anadolu Sigorta ve Güneş Sigorta da sektör ortalamasının altında olduğu yıllar olmakla birlikte genel itibari ile 1998-2000 süreci yükseliş, 2000-2003 süreci ise düşüş eğilimli olması bakımından benzer karakter göstermektedir.

4.SONUÇ ve DEGERLENDİRME

Ülkemizde görülen 2000 ve 2001 Krizinin BİST’de 1998-2013 sürecinde kesintisiz işlem gören 4 sigorta şirketi üzerinde Sermaye Yeterliğine İlişkin Oranlar, Aktif Kalitesi ve Likiditeye İlişkin Oranlar, Faaliyet Oranları ve Karlılık Oranları bakımından incelediğimizde ortaya çıkan sonuç;

Sermaye Yeterliğine İlişkin Oranlar; 2000-2001 Krizinde Alınan Primler Öz Kaynak Oranı, Özkaynak/Aktif Toplamı Oranı, Öz Kaynaklar Teknik Karşılıklar Oranı incelendiğinde krizin sigorta şirketleri üzerinde ciddi bir etkisine rastlanmamıştır. İncelenen şirketler içinde sermaye yapısı en güçlü şirketin Ak Sigorta en zayıf şirketin ise Ray Sigorta Şirketi olduğu göze çarpmaktadır.

Aktif ve Likiditeye İlişkin Oranlar; 2000-2001 Krizinde Likit Aktifler/Aktif Toplamı Oranına baktığımızda kriz yıllarında sigorta şirketlerinde düşüş seyri gözlenmiş sonraki yıllarda ise düşüş oranına yakın seyretmiştir. Likidite Oranına baktığımızda şirketlerin borç ödeme kapasitelerinin Ak Sigorta ve Güneş Sigorta şirketinde kriz sonrası dönemde 1 oranının altına indiği, Ray Sigorta’da kısmi düşüş ve Anadolu Sigorta’da ise kriz yıllarında likidite oranında artış olmuş, kriz sonrası 2002 yılında 1 oranını altına indiği görülse de kısa süreli bir düşüş olarak göze çarpmaktadır. Cari Oran’a baktığımızda dalgalı bir seyir izleyen şirketlerin varlığı görülmektedir. Bu durumda krizin direk etkisinden söz edilememektedir. Prim ve Reasürans Alacakları/ Aktif Toplamı Oranının düşük olması istenirken, 2000-2001 krizinde küçük çaplı bir olumsuz yükseliş gözlenmektedir. Bu yükseliş 0,05-0,10 puan bandında ve makul kabul edilebilecek bir dalgalanmadır. 2000-2001 Krizinin aktif ve likidite oranlarına direk etkisinden söz edilememektedir.

Faaliyet Oranları; 2000-2001 Krizinde sigorta şirketlerin ana gider kalemi olan Tazminat Tediye Oranına baktığımızda 5 yıllık süreçte çok küçük pozitif veya negatif dalgalanmalar görülmüştür. Şirketlerin Faaliyet oranların da krizi hissetmediği görülmüştür.

Karlılık Oranları; 2000-2001 Krizi karlılık oranlarından biri olan Hasar Prim Oranında Ak Sigorta ve Güneş Sigorta negatif etkilenirken Anadolu Sigorta ve Ray Sigortada kriz etkisi görülmemektedir. VÖK oranında 2000-2001 krizine bakıldığında alınan primlerde kriz yılları dâhil artış olduğu görülmekle birlikte, vergi öncesi karlılıklarda ki azalış kriz yılları sonrasında (2002-2003) düşüşe neden olmuştur. Mali Kar /Alınan Primle Oranında dalgalı bir seyir izlenmiş ve kriz yıllarında ciddi bir düşüş görülmemektedir. Yüksek çıkması makul görülen Teknik Kar/ Alınan Primler oranında kriz yıllarında yükselen karlılık, kriz sonrası yıllarda tüm sigorta şirketlerinde aynı çizgiyle düşmüştür.

Sigorta Şirketleri için önemli kabul görmüş oranların incelenmesi neticesinde; gerek 2000, gerekse de 2001 Krizinin direkt bir kriz hali, krizin getirdiği çöküntü durumu ve bahsi geçen sigorta şirketlerini maddi açıdan zor durumda bırakacak büyüklükte bir etkisinden bahsetmek mümkün değildir. Dalgalanmaların olduğu, düşüşün olduğu oranların da kısa sürede toparlanma eğilimine girdiği ve krizin kalıcı hasara yol açmadığı görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Akbay, O. S. (2011). *Sigortacılığın Tarihçesi*, (Ed. Feridun KAYA), SİGORTACILIK, Beta Yayınları, İstanbul, s.(43-53).
- Akgüç, Ö. (2013). *Mali Tablolar Analizi İstanbul*: Avcıol Basım Yayın
- Aksigorta, (1997) *Sigortacılığın Temel Bilgileri*
- Aktan, C. C. ve ŞEN H. (2001) Ekonomik Kriz: Nedenler ve Çözüm Önerileri. *Yeni Türkiye Dergisi-Ekonomik Kriz Özel Sayısı* 42: 1225-1230
- Başpınar, A. (2005) 'Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması', *Maliye Dergisi* Aralık 2005
- Çipil, M. (2008) *Risk Yönetimi Ve Sigorta*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım
- Çetiner, E. (2007) *İşletmelerde Mali Analiz* Ankara: Gazi Yayınevi
- Delice, G. (2003) Finansal Krizler: Teorik Ve Tarihsel Bir Perspektif. *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 20: 57-81.
- Edwards, S. (2001). Does the Current Account Matter? . *University of Chicago Press*(<http://www.nber.org/chapters/c10633>)
- Ekodialog.com (2016) (http://www.ekodialog.com/konular/imf_3.html) (01.06.2016)
- Demir, M. ve ALPAN N. (2012). *Finansal Tabloların Hazırlanması Ve Analizi Ders Notları*. Sivas
- Gök, S. (2010) *Ekonomik Krizin Çalışanlar Üzerinde Etkisi*. İstanbul: Beta Basım Yayım
- Gündoğdu, A. (2017) "*Finansal Yönetim: Temel Teoriler ve Açıklamalı Örnekler*" Seçkin Yayınevi Sayfa(127-144)
- Gümüç, S. ve UZUN M. S. (2012). *Türk Sigorta Sektörünün Analizi ve Banka Kaynaklı Sigorta Pazarlaması*. İstanbul: Hiperlink Yayınları
- Güvel, A. E. ve GÜVEL A. Ö. (2002). *Sigortacılık*. Ankara: Seçkin Yayıncılık A.Ş.
- Hazine Müsteşarlığı (2018) (<https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Rapor-Sunum>)
- İktisadi.Org (2016) (<http://www.iktisadi.org/2000-2001-turkiye-ekonomik-krizi-analizi.html>)
- Karabıyık, L. E. (2001) *Türkiye'de Finans Tarihi*. Bursa : Vipaş Yayınevi
- Karaman, D. (2011). "*Sigorta ve Risk Kavramı*", (Ed. Feridun KAYA), Sigortacılık, Beta Yayınları, İstanbul, s.(7-18).
- Kazgan, G. (2001) "Küreselleşmiş Dünyada Küreselleşen Türkiye'nin Krizleri" *İktisat Aylık Dergisi* Sayı: 410-411. İstanbul: İFMC Yayınları
- Kırkbeşoğlu, E. (Ed.) (2014) *Risk Yönetimi Ve Sigortacılık*, Ankara: Gazi Kitabevi
- Mahfi Eğilmez (2017) (ekonomi.blogcu.com) <http://ekonomi.blogcu.com/kasim-2000-krizi-uzerine-mahfiegilmez/130899> (10.10.2017)
- Minsky, F. S. (1999) *Lesson From The Asian Crisis*. (<https://www0.gsb.columbia.edu/faculty/fmishkin/PDFpapers/w7102.pdf>)
- Morkoç, E. (2014) (<https://stratejikoperasyon.files.wordpress.com/2014/08/kasm-2000-ve-ubat-2001-bankacilik-krizi.pdf>) (12.01.2018)
- Okanacar.com.(2012)(<http://www.okanacar.com/2012/12/turkiye-ekonomisinde-2000-2001-yillar.html>) (08.06.2016)
- Orhaner, E. (2013). *Sigortacılık*, Ankara: Siyasal Kitabevi
- Özbolet, M. (2007). *Temel Sigortacılık*, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Reitix.com(2017)(<http://www.reitix.com/Makaleler/Cumhuriyet-Doneminde-Sigortacilik/ID=3685>) (05.12.2017)
- Sinestezi.wordpress.com (2016) (<https://sinestezi.wordpress.com/2009/04/04/turkiye-de-ekonomik-krizler-1994-1998-1999-ve-2001-krizleri/>) (05.06.2016)
- Stratejik Operasyon- ERHAN , M. (2018) (<https://stratejikoperasyon.wordpress.com/2014/08/08/ekonomi-dosyasi-erhan-morkoc-kasim-2000-ve-subat-2001-bankacilik-krizi/>) (11.01.2018)
- Stratejik Operasyon- ERHAN , M. (2018) (<https://stratejikoperasyon.wordpress.com/2014/08/08/ekonomi-dosyasi-erhan-morkoc-kasim-2000-ve-subat-2001-bankacilik-krizi/>) (11.01.2018)

- Swiss-Re Sigorta Araştırma Dergisi-Sigma (2018) (http://www.swissre.com/library/042015_World_insurance_in_2014_back_to_life.html) (10.01.2018)
- Türkiye Sigorta Birliği (2018) (<http://www.tsb.org.tr/sigortanin-tarihi.aspx?pageID=438>) (02.01.2018)
- Tenker, N. ve AKDOĞAN, N. (2001) *Finansal Tablolar Ve Mali Analiz Teknikleri* Ankara: Gazi Kitabevi
- TOBB, *Banka ve Sigorta Sektörleri Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, (1996) Ankara: Tisamat Basım
- Vergiel , T. M. (2001). *Kriz ve İşletme Yönetimi*. Bursa: Alfa Yayınları
- Yaslıdağ, B. (2014).*Sigortacılık-Sigorta Araçları ve Sigorta İşlemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık A.Ş.
- Yılmaz, T. (2010) *Sigorta Sektöründe Rasyo Analizi Yöntemi İle Finansal Yapının Değerlendirilmesi ve İMKB'de İşlem Gören Sigorta Şirketleri Üzerine Bir Uygulama*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta

EK-1

SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKETLERİNİN MALİ BÜNYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILAN FİNANSAL ANALİZ ORANLARI

“A- SERMAYE YETERLİLİĞİNE İLİŞKİN ORANLAR

- 1. Alınan Primler (Brüt) / Özkaynaklar** (4 kattan büyük olmamalıdır.)
- 2. Özkaynaklar / Aktif toplamı** (Sektör ortalamasından büyük olmalıdır.)
- 3. Özkaynaklar / Teknik Karşılıklar (net)** (Sektör ortalamasından büyük olmalıdır.)

B- AKTİF KALİTESİ VE LİKİDİTEYE İLİŞKİN ORANLAR

1. Likit Aktifler (Kasa + Banka + Menkul Değerler Cüzdanı) / Aktif Toplamı (Sektör ortalamasından büyük olmalıdır.)

2. Likidite Oranı = [Nakit Değerler + Menkul Değerler Cüzdanı] / [Teknik Karşılıklar – Hayat Matematik Karşılıkları – Deprem Hasar Karşılıkları + Sigorta ve Reasürans Şirketi Cari Hesabı + Reasürörlerin Depoları + Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler + Zorunlu Deprem Sigortasından Alacaklı Acenteler + Katılımcılar + Emeklilik Gözetim Sistemine Borçlar + Bonus ve İndirimler Karşılığı + Katılımcılar Geçici Hesabı + Alış Emirleri Hesabı + Bireysel Emeklilik Araçlarına Borçlar + Saklayıcı Şirkete Borçlar + Portföy Yönetim Şirketine Borçlar + Katılımcılara Borçlar +Diğer] (Hayat Dışı Şirketler için 1, Hayat Şirketleri için 9,75’den düşük olmamalıdır)

3. Cari Oran = [Nakit Değerler + Menkul Değerler Cüzdanı + Alacaklar] / [Teknik Karşılıklar – Hayat Matematik Karşılıkları – Deprem Hasar Karşılıkları + Sigorta ve Reasürans Şirketi Cari Hesabı + Reasürörlerin Depoları + Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler + Zorunlu Deprem Sigortasından Alacaklı Acenteler + Katılımcılar + Emeklilik Gözetim Sistemine Borçlar + Bonus ve İndirimler Karşılığı + Katılımcılar Geçici Hesabı + Alış Emirleri Hesabı + Bireysel Emeklilik Araçlarına Borçlar + Saklayıcı Şirkete Borçlar + Portföy Yönetim Şirketine Borçlar + Katılımcılara Borçlar +Diğer Alacaklar = Prim Alacakları + Sigorta ve Reasürans Şirketleri Cari Hesabı + Sedan ve Retrosedanlar Nezdindeki Depolar + Dask Cari Hesabı + Bireysel Emeklilik Sistemi Alacakları + Diğer Borçlu Hesaplar Bireysel Emeklilik Sistemi Alacakları = Katılımcılardan Alacaklar + Giriş Aidatı Hesabı + Diğer + Satış Emirleri Hesabı + Fonlardan Fon İşletim Kesintilerinden Alacaklar + Saklayıcı Şirketten Alacaklar + Emeklilik Yatırım Fonu Sermaye Avansı Tahsisi + Diğer Alacaklar (Hayat Dışı Şirketler için 1,7, Hayat Şirketleri için 11’den düşük olmamalıdır)

4. Prim ve Reasürans Alacakları / Aktif Toplamı Prim ve Reasürans Alacakları = [Prim Alacakları (net) + Sigorta ve Reasürans Şirketleri Cari Hesabı + Sedan ve Retrosedanlar Nezinde Depolar] (Sektör ortalamasından küçük olmalıdır.)

C- FAALİYET ORANLARI

1. Konservasyon Oranı= Alınan Primler (net) / Alınan Primler (Brüt)

2. Tazminat Tediye Oranı= Ödenen Hasarlar / [Ödenen Hasarlar+ Muallak Hasar karşılıkları] (Sektör ortalamasından büyük olmalıdır.)

D- KARLILIK ORANLARI

1. Hasar Prim Oranı = [Ödenen Hasarlar+Muallak H.Krş.-Devreden Muallak H.Krş] / [Cari Yıl Alınan Primler+Devreden Cari Riz. Krş.- Cari Riz. Krş] (Sektör ortalamasından küçük olmalıdır.)

2. VÖK / Alınan Primler (Sektör ortalamasından büyük olmalıdır.)

3. Mali Kar (Brüt) / Alınan Primler (Sektör ortalamasından büyük olmalıdır.)

4. Teknik Kar / Alınan Primler (Sektör ortalamasından büyük olmalıdır.) (Başpınar 2005: 14-16)